

Ефективността и рентабилността на производството в народното стопанство е изразена чрез показателите за националния доход и печалбата, произведени със 100 лева производствени и 100 лева основни производствени фондове и чрез общественя продукт, произведен със 100 лева производствени разходи.

Показателите "Печалба на 100 лева производствени фондове" и "Печалба на 100 лева основни производствени фондове" се изчисляват само за държавните и кооперативните предприятия /без ТКЗС/. Печалбата, която участва при изчислението на тези показатели представлява балансовата печалба на предприятията, коригирана с разликата в заплатите и начисленията за ДОО и намалена с базисните премии и печалбата, реализирана от непроизводствените и нестопанските дейности на предприятията.

Производствените разходи са получени като сбор от реализираните материални разходи, първичните доходи на населението, осигурителните вноски в ДОО /вкл. пенсионните вноски от ТКЗС/.

Коефициентът на интензификацията на производството, представлява съотношение между индекса на националния доход на заето лице /изчислен от съпоставими цени/ и индекса на заетите лица в сферата на материалното производство, изразява изменението на съотношението между интензивното и екстензивното разширение на производството.

Структурата на прираста на националния доход по фактори изразява значението на интензивния и екстензивния фактор за създаването на всеки 100 лева абсолютен прираст на произведения национален доход, изчислен от съпоставими цени. В случая интензивният фактор представлява изменението на обществената производителност на труда, а екстензивният – изменение на заетите лица в материалното производство.

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ И ПРЕРАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА НАЦИОНАЛНИЯ ДОХОД^{1/}

Получените първични доходи от предприятията и населението преди тяхното крайно използване преминават през процеса на преразпределението. Сферите, в които се извършват тези процеси са следните:

1. Предприятия от отраслите на материалното производство. Границите на тази сфера са определени въз основа на същото съдържание на понятието материално производство, което се използва при определяне обема на общественя продукт.

2. Предприятия, учреждения и организации извън сферата на материалното производство. Тук спадат предприятията, учрежденията и организациите от отраслите жилищно-комунално стопанство /включително пътническият транспорт и непроизводствените съобщения/; здравеопазване, социално осигуряване и физкултура; просвета, култура и изкуство; наука и научно обслужване; финанси, кредит и застраховка; управление и други отрасли на непроизводствената сфера /обществени, политически, религиозни организации и др./.

3. Население. В този случай населението участва в качеството си не на производител, а само като получател на доходи /от първично разпределение и преразпределение на националния доход/, извършител на разходи и потребител.

Преобладаващата част от преразпределението се извършва чрез финансово-кредитната система, която включва държавния бюджет и институтите: Българска народна банка, Държавен застрахователен институт, Държавна спестовна каса, Държавно обществено осигуряване, Управление на пенсиите и Съвет за взаимно осигуряване членовете на ТПК. Финансово-кредитната система участва в преразпределението само като двигател без да се образуват в нея доходи в резултат на преразпределителния процес.

Основната част от доходите на предприятията от материалното производство съставляват доходите, получени от първичното разпределение на националния доход. Обхватът на първичните доходи на предприятията е посочен на стр. 10 от методологическите бележки.

Вторичните доходи в сферата на материалното производство обхващат получените средства от:

Финансово-кредитната система – капитални вложения, основен ремонт, оборотни средства, заеми, лихви, обезщетения по застраховки, намаление на остатъците по разплащателни фондови и други сметки.

Населението – дялови вноски от членовете на ТПК и ЦКС.

Предадените доходи за преразпределение от сферата на материалното производство се отнасят до:

Финансово-кредитната система – данък върху оборота, печалба /стчисления от печалбата, подоходен данък, данък върху производствените фондове, данък за регулиране на рентабилността, данък общ доход на кооперации и други организации/, осигурителни и застрахователни вноски, данъци, такси, лихви, глоби, погашения на заеми, вноски във фонд "Пенсиониране на земеделските стопани-кооператори", увеличение на остатъците по разплащателни и фондови и други сметки.

Непроизводствената сфера – такси за услуги и за издръжка на непроизводствени дейности.

Населението – помощи и други парични и натурални възнаграждения, режийни разходи.

Крайните доходи на предприятията от материалното производство представляват тази част от доходите им, която отива за натрупване, за разширяване на възпроизводството т.е. за увеличение на основните и оборотните фондове в сферата на производството и обръщението.

Доходите на предприятията, учрежденията и организациите от непроизводствената сфера се образуват изцяло в порядък на преразпределение. Доходите на тази сфера по видове са посочени в таблица 39, 40 и 44 от раздел I.

^{1/} Таблиците в този раздел са съставени по цени на съответната година.